

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ ZIEMI KOŻUCHOWSKIEJ

700 LAT SAMORZĄDU MIEJSKIEGO KOŻUCHOWA

Materiały z sesji naukowej

REDAKCJA NAUKOWA
Adam Górski
Tomasz Andrzejewski

KOŻUCHÓW 2010

Tomasz Andrzejewski
Nowa Sól

SAMORZĄD MIEJSKI KOŻUCHOWA U PROGU DOBY NOWOŻYTNEJ

Ukształtowany w średniowieczu ustrój miejski Koźuchowa u progu czasów nowożytnych, w wyniku nadanych przez władców przywilejów i przemian politycznych uległ znaczącym modyfikacjom. Obecny stan badań i zasób materiałów źródłowych pozwala na prześledzenie ewolucji ustroju i emancypacji władz miejskich tylko w ogólnym zarysie i proces ten wymaga podjęcia w przyszłości gruntownych studiów.

Precyzyjne określenie daty powstania samorządu miejskiego w Koźuchowie jest bardzo trudne ze względu na brak dokumentu lokacyjnego. Przyjmuje się, że nastąpiło to wraz z transformacją ustrojową miasta z prawa polskiego na niemieckie w połowie XIII stulecia. Nadanie miastu przywilejów na wzór praw magdeburskich wiązało się z powołaniem ciała kolegialnego, jakim była rada miejska. Po raz pierwszy obecność władz miejskich w Koźuchowie w postaci rady i burmistrza potwierdzona została źródłowo w 1310 r. Jak zauważył S. Kowalski, o pełnym samorządzie miejskim mówić możemy jednak dopiero po wykupieniu wójtostwa¹. Obecność książęcego urzędnika w osobie wójta w znaczący sposób ograniczała działania samorządu miejskiego, rady bardzo szybko więc rozpoczęły emancypację spod przewagi wójtowskiej. Najczęściej odbywało się to w wyniku wykupu uprawnień wójtowskich od władcy. Miasta księstwa głogowskiego działania te przeprowadziły dosyć szybko, np. Głogów w 1331 r.², natomiast Koźuchów – prawdopodobnie w ostatniej ćwierci XIV stulecia. Potwierdza to dokument księcia głogowskiego Jana I z roku 1403, w którym władca potwierdza układ, zawarty między jego braćmi – książętami Henrykiem IX, Henrykiem X i Wacławem z jednej strony, a radą i obywatelami miasta Koźuchowa z drugiej strony w sprawie sprzedaży wójtostwa³.

Zniesienie uciążliwego urzędu wójtowskiego nie oznaczało jednak całkowitego usamodzielnienia się samorządu, gdyż w przypadku wielu miast liczyć się on musiał ze zdaniem innych urzędników książęcych, a w przypadku miast prywatnych z wolą feudalnych właścicieli. W Koźuchowie ograniczenia w rozwoju samorządu miejskiego wynikały z kilku powodów. W mieście znajdował się zamek książęcy, który w systemie obronnym księstwa głogowskiego pełnił ważną rolę. Był on także

¹ S. Kowalski, *Koźuchów w średniowieczu*, [w:] *Koźuchów. Zarys dziejów*, red. T. Andrzejewski, Koźuchów 2003, s. 20.

² *Codex diplomaticus Silesiae*, t. 24, *Die Inventare der nichtstaatlichen Archive Schlesiens I. Kreis Grünberg und Freystadt*, oprac. K. Wutke, Breslau 1908, s. 19, nr 55. (dalej: CDS).

³ Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Rep. 132a, Depozyt Miasta Koźuchowa, nr 2; CDS t. 24, s. 130-131, nr 2. (dalej: APW, Depozyt...).

siedzibą starosty weichbildowego, który zarządzał okręgiem sądowym (weichbildem). Począwszy od ostatniej ćwierci XIV wieku do roku 1476 r. był także oficjalną rezydencją władców księstwa. Te okoliczności sprawiały, że władze miejskie całkowicie podporządkowane były woli władców lub ich urzędników. W rękach reprezentującego władzę starosty spoczywała administracja prawna w dziedzinach, których nie obejmowały uprawnienia miast. To starostowie decydowali o składzie władz miasta i sugerowali władcy jej akceptację. Z woli panującego pełnili też nadzór nad budżetem miasta, zalecając burmistrzowi i radzie oszczędne gospodarowanie dochodami miejskimi. Kontrolowali działania władz miejskich w zakresie utrzymania stanu obwarowań, gromadzenia i właściwego magazynowania broni i amunicji oraz żywności. Władzom miejskim nie wolno było odejść od tych zarządzeń⁴.

Po zakończeniu pierwszej wojny o sukcesję głogowską w 1482 r. Koźuchów utracił rangę miasta-rezydencji władcy księstwa. Urząd starosty weichbildowego z siedzibą na zamku funkcjonował do początków XVI stulecia, należy jednak przypuszczać, że później część jego kompetencji przejęli dzierżawcy lenna zamkowego⁵. Nadal decydujący głos w sprawie powoływania rady miejskiej miał natomiast starosta głogowski, który przejął kompetencje zlikwidowanych urzędów starostów weichbildowych, w tym także koźuchowskiego.

W składzie rady miejskiej zasiadali zazwyczaj mieszczanie z najbardziej wpływowych i najbogatszych rodzin oraz przedstawiciele najsilniejszych cechów. Rada tworzyła władzę, czyli magistrat. Była swoistym pierwszym stanem miejskim (łac. *ordo consularis* lub *senatoris*, niem. *Rath*). Koźuchowska rada składała się zazwyczaj z 5 rajców (łac. *senator*, niem. *Rathmann*). Okresowo w składzie rady znajdować się mogło nawet 8 rajców. Wybory do rady odbywały się co roku. W miastach funkcjonujących na prawie niemieckim przyjął się zwyczaj wybierania nowej rady przez starą. Następnie nową radę prezentowano starości, a ten po akceptacji przysyłał listę do zatwierdzenia na dworze panującego⁶. Członkowie rady, jeśli pełnili swoje funkcje bez zarzutu, mogli być ponownie wybrani, zasadniczo jednak okres ich urzędowania trwał jeden rok. Z dostępnych źródeł z końca XV wieku wynika, że rotacja w składzie rady była w Koźuchowie stosunkowo niewielka. Oczywiście należy pamiętać, że członkami rady mogli być tylko zaufani starosty lub władcy. Kompetencje rady były określone przywilejami monarszymi. Początkowo prawa rady ograniczały się do nadzoru policyjnego nad utrzymaniem porządku w mieście, nad miarami i wagami oraz kontrolą cen piwa, miodu i artykułów spożywczych. Później rady przejmowały prawa przysługujące wcześniej wójtom, tj. pieczę nad moralnością w mieście, administrację majątkiem, prawo opieki nad sierotami po zmarłych mieszczanach oraz uprawnienia sądowe. Porządek miejski rada regulowała za pomocą uchwał zwanych wilkierzami (niem. *Willekür*) lub statutami miejskimi. Regulowały one sprawy targowe, cechowe, porządku publicznego oraz sprawy z zakresu prawa cywilnego

⁴ J. Muszyński, *Miasto w czasach nowożytnych*, [w:] *Koźuchów. Zarys dziejów...*, s. 67.

⁵ Por. T. Andrzejewski, Z. Szukielowicz, *Zamek w Koźuchowie. Rys historyczny*, Koźuchów 2009, s. 39-48.

⁶ J. Muszyński, *op. cit.*, s. 67.

(np. prawo spadkowe) i karnego. Wilkierze w przypadku Koźuchowa musiały być każdorazowo zatwierdzane przez władcę.

Posiedzeniom rady przewodniczył wybierany corocznie spośród członków rady burmistrz (łac. *magister consulum, prokonsul*, niem. *Bürgermeister*). Sprawował on swój urząd rok i nie mógł pełnić urzędu w dwóch kadencjach. Wybór musiał być zatwierdzony przez panującego. W razie jego nieobecności w kraju należało powstrzymać się od wyboru. Gdyby rada nie zastosowała się do tego zarządzenia, zmuszona była zapłacić 50 guldenów kary⁷. Po otrzymaniu nominacji królewskiej burmistrz składał przysięgę służenia społeczności miejskiej. Ordynacja wyborcza nie zabraniała wyboru burmistrza ponownie po pewnym czasie i niektórzy przedstawiciele rady pełnili tę funkcję w Koźuchowie kilkakrotnie, np. Daniel Thyme w roku 1474 i 1486⁸, Nickel Günter (1497, 1506, 1508, 1518) i Hans Benedix (1525, 1529, 1543)⁹.

Ważnym organem samorządowym w mieście był sąd ławniczy. Nie wiemy czy organ ten istniał przed likwidacją wójtostwa, ale po jego wykupie przejął on uprawnienia sądownicze na terenie miasta. Były one ściśle określone przez przywileje monarchy, który zastrzegał sobie prawo do sądów wyższych, czyli wyrokowania o karze śmierci. Członkowie sądu, czyli ławnicy, rekrutowali się spośród mieszczan i wybierani byli przez radę miejską, a następnie zatwierdzani przez władców. Najczęściej tworzyli oni 7-osobowy zespół orzekający, na którego czele stał jeden z rajców, zwany wójtem sądowym lub sędzią miejskim (niem. *Raths-Vogts, Stadtrichter*). Zarządzał on przebiegiem rozprawy. Po zakończonym przewodzie w myśl obowiązującej procedury i zakończonym śledztwie odbywała się narada, a po niej wyrok ogłaszano ustnie. W sprawach spornych lub trudnych sąd miał prawo zwracać się o poradę do sądów w miastach sąsiednich. Dla miast funkcjonujących na prawie niemieckim do czasu powołania w końcu XVI stulecia Izby Apelacyjnej w Pradze najważniejszym organem, do którego zwracano się o poradę był sąd w Magdeburgu¹⁰. Niestety działalność sądu ławniczego w Koźuchowie jest słabo udokumentowana, znane są nazwiska kilku sędziów miejskich. W 1544 r. burmistrzem a zarazem sędzią miejskim był Gregorius Curäus, w 1636 i 1669 r. funkcję tę pełnił Caspar John¹¹.

W mieście od 1348 r. funkcjonował także sąd dworski (niem. *Hofgericht*). Był on instancją sądową dla wszystkich spraw dóbr ziemskich na prawie lennym i rozpatrywano w nim również sprawy mieszczan, którzy znajdowali się w posiadaniu takich dóbr. Typowo rycerski (szlachecki) charakter sądu nie wykluczał jednak z pracy w jego składzie mieszczan, którzy otrzymali nominację stanów księstwa głogowskiego na sejmiku ziemskim¹². W dobie nowożytnej zdarzały się bowiem przypadki

⁷ *Ibidem*.

⁸ G. Förster, *Annalecta Freystadiensia oder Freystädtische Chronika...*, Lissa 1751, s. 106-107.

⁹ Zob. Spis burmistrzów Koźuchowa do 1741 r.

¹⁰ Reskryptem z 1597 r. cesarz Rudolf II zakazał zwracania się o porady prawne do Magdeburga. S. Kowalski, *op.cit.*, s.53.

¹¹ G. Förster, *op.cit.*, s. 107-108.

¹² M. Ptak, *Zgromadzenia i urzędy stanowe księstwa głogowskiego od początku XIV wieku do 1742 r.*, Wrocław 1991, s. 231.

pełnienia przez kożuchowskich rajców funkcji w tym sądzie, np. Johann Gutsche w 1652 r., a Caspar John w 1669 r. pełnił jednocześnie funkcje sędziego miejskiego i dworskiego.

Emancypacja władz miejskich spod kurateli władców w przypadku miast księstwa głogowskiego była procesem długotrwałym. Przełomowe dla całkowitego usamodzielnienia się samorządów miast były wydarzenia z początku XVI stulecia, kiedy król Czech i Węgier Władysław Jagiellończyk wydał miastom nowe przywileje. Dla funkcjonowania kożuchowskiego samorządu fundamentalne znaczenie miały dwa przywileje, nadane przez króla w 1510 i 1511 r. (dokumenty nr 1-2). Na ich mocy miasto otrzymywało prawo samodzielnego wyboru rady, burmistrza, wójta sądowego, 10 mistrzów cechowych i innych urzędników miejskich. Ponadto przywileje nadawały miastu sprawowanie sądownictwa niższego i wyższego (niem. *Nieder* – i *Ober Gericht*) na terenie miejskim, przedmieściach i w pobliskich wsiach - Podbrzezie Dolne i Górne. Przywilej sądowy praktycznie przekazywał całość władzy nad mieszkańcami miasta władzom samorządowym z wyłączeniem szlachty i mieszczan posiadających dobra ziemskie na prawie lennym. Dla nich właściwym sądem był sąd dworski i jego wyższe instancje. Sądownictwo niższe sprawowane było przez miasto już wcześniej. Sąd ten rozpatrywał tzw. przestępstwa życia codziennego i orzekał kary grzywny i cielesne. Wymierzanie kar odbywało się przy pręgierzu często więc nazywano go sądem pręgierza. Otrzymanie prawa do sprawowania sądów wyższych oznaczało, że miasto ma prawo sądenia za przestępstwa ciężkie – kradzieże, zabójstwa, gwałty, magię i czary. W postępowaniu sądowym w tych sprawach korzystano często z ciężkich tortur oraz wydawano wyroki śmierci.

Uzyskane przywileje teoretycznie dawały radom miejskim pełną władzę i stały się podstawą samorządności. Wydaje się jednak, że korzystanie z tych praw było ograniczone ze względu na obecność w mieście zamku i jego dzierżawców. W XVI stuleciu dawną księżęcą warownią i przynależnymi do niej dobrami ziemskimi władali możni i ambitni przedstawiciele głogowskiej szlachty w osobach barona Hansa von Rechenberga i Fabiana von Schönaicha. Pełniąc obowiązki starostów zamkowych odpowiedzialni byli za stan urządzeń obronnych warowni i zapewne miasta, co nie mogło pozostać bez wpływu na relacje z radą miejską. Właściwa ocena tych zależności będzie jednak możliwa dopiero w przyszłości, gdy poznamy wszystkie aspekty funkcjonowania lenn zamkowych w księstwie głogowskim. Dziś możemy jedynie stwierdzić, że uciążliwa dla władz Kożuchowa obecność w murach miasta własności lennej i zamku zniknęła wraz z ich wykupem przez rajców w 1675 r.¹³

Z treści przywilejów z lat 1510-1511 nie wynika jeszcze jedna istotna kwestia – relacji między radą miejską a urzędem starosty królewskiego w Głogowie. Luka źródłowa między nadaniem tych przywilejów a wystawieniem kolejnego w 1544 r. nie pozwala na ocenę, czy rzeczywiście magistrat kożuchowski korzystał z prawa wolnego wyboru burmistrza i rady. Przywilej króla Ferdynanda I dla miast księstwa głogowskiego - Głogowa, Kożuchowa, Góry, Szprotawy, Świebodzina i Zielonej Góry z 2 stycznia 1544 r. precyzował szczegółowo zależności między władzami

¹³ T. Andrzejewski, Z. Szukielowicz, *op.cit.*, s. 52.

tych miast a urzędem starościńskim. W stosunku do przywilejów nadanych miastom przez Jagiellonów dokument habsburskiego władcy przywracał kontrolę nad samorządami miejskimi. Na jego mocy burmistrz i siedmiu rajców wybierani mieli być na rok. Swoje obowiązki pełnili do 14 października (dzień św. Bernarda). Na osiem dni przed tym dniem magistrat był zobowiązany przedstawić staroście królewskiemu listę 8 członków starej rady oraz listę 8 kandydatów na nowych rajców („bez zarzutu pod względem chrztu i nazwiska”). Z listy 16 osób starosta miał prawo wybrać 8 członków, po czterech ze starego składu i proponowanej listy. Z ich grona miał być wybrany nowy burmistrz, który przejmował urząd od poprzednika 14 października. Nowe regulacje umożliwiały pełnienie obowiązków radnego tylko przez kolejne 15 lat. W celu zabezpieczenia się przed arbitralną decyzją starosty w kwestii zatwierdzania kandydatów do składu rady, monarcha przyznał miastom prawo do odwoływania się bezpośrednio do niego za pomocą suplik i apelacji¹⁴.

Należy przypuszczać, że regulacje prawne z 1544 r. nie spotkały się zadowoleniem władz miast królewskich księstwa głogowskiego. Były one wyrazem dążeń administracji habsburskiej do centralizacji władzy. Podporządkowanie zdominowanych przez protestantów magistratów w największych miastach księstwa nie było bowiem bez znaczenia w walce, którą katolicycy Habsburgowie toczyli z opozycją protestancką na terenie swojego władztwa.

Krepujący rozwój samorządu miejskiego gorset miasta zrzuciły kilkanaście lat później, kiedy w nowych realiach politycznych, po zawarciu pokoju w Augsburgu w 1555 r. kończącego wojny religijne w krajach niemieckich, otrzymały nowe przywileje. Dokumentem z 22 lipca 1561 r. cesarz Ferdynand I przywrócił postanowienia przywilejów z 1511 r. w sprawie wolnych wyborów rad i zastrzegł niezmiennosc tego prawa pod rygorem niełaski monarszej¹⁵.

Przywileje nadane przez jednego z władców musiały być zatwierdzane przez kolejnych, dlatego koźuchowscy rajcy zabiegali o ich stałe uaktualnianie. Dla monarchów tego typu procedura oznaczała wpływy do kasy, gdyż każdorazowe ponowne zatwierdzenie przywilejów lub widymacja dokumentów wiązała się z wniesieniem przez zainteresowanych stosownych opłat. Dla władz Koźuchowa i innych miast księstwa szczególnie istotne było potwierdzanie zapisów z 1561 r. przez kolejnych Habsburgów. Stosowne dokumenty ich kancelarie wystawiły dla miasta już w roku 1567 - cesarz Maksymilian II; 1577 - cesarz Rudolf II; 1611 cesarz Maciej; 1622 - Ferdynand II i cesarz Leopold I w 1659 r.¹⁶

Ustrój miejski Koźuchowa ukształtowany na początku doby nowożytnej przetrwał ponad 200 lat. Prawa samorządowe i charakteryzująca cały wiek XVI dobra koniunktura gospodarcza umożliwiła rozwój miasta. Niestety, wydarzenia wojny trzydziestoletniej (1618-1648) oraz likwidacja ich skutków przez drugą połowę XVII stulecia, to czas regresu gospodarczego. Kolejne stulecie przyniosło poważne zmiany

¹⁴ APW, Depozyt... , nr 24. Publikowany w: G. Förster, *op. cit.*, s. 58. Tłumaczenie Adam Górski.

¹⁵ APW, Depozyt ...nr 45 (transumpt cesarza Ferdynanda II z 15. IX 1663 r.); CDS, t.24, s. 137, nr 45. Publikowany w: G. Förster, *op. cit.*, s. 61.

¹⁶ CDS, t.24, s. 135-137, nr 30, 30c, 40, 44; APW, Depozyt..., nr 30, 37, 39, 40.

polityczne, związane z przejściem w latach 1740-1742 władzy nad księstwem głogowskim i całym Śląskiem przez Prusy. Wydane dla Kozuchowa po 1741 r. ordynacje króla pruskiego Fryderyka II ograniczyły prawa samorządowe miasta i podporządkowały ściśle nowy magistrat pruskiej administracji rządowej.

Burmistrzowie Kozuchowa do 1741 r. ¹⁷

1497 – Nickel Günter
1504 – Johann Kretschmer
1506 – Nickel Günter
1508 – Nickel Günter ¹⁸
1514 – Balzer Ludwig
1518 – Nickel Günter
1520 – Johann Kretschmer
1522 – Stephan Petzolt ¹⁹
1525 – Hans Benedix
1526 – Georg Petzolt
1527 – Johann Sverus
1529 – Hans Benedix
1543 – Hans Benedix ²⁰
1544 – Gregorius Curäus
1551 – Lorenz Arnold
1553 – Hans Schwab
1555 – Lorenz Arnold
1556 – Johann Sverus
1563 – Lorenz Arnold
1571 – Christoph Körber
1572 – David Tschakisch
1579 – Gregorius Sündermann
1580 – Joachimus Titius
1581 – Dawid Tschakisch ²¹
1582 – Joachim Gutsche
1583 – Jacob Junge
1586 – Walentin Fuchs
1592 – Thomas Gottwald
1596 – Thomas Gottwald
1599 – David Kloss

¹⁷ G. Förster, *op.cit.*, s. 107-108; F. A. Zimmermann, *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien*, Bd. X, Brieg 1791, s. 124-125.

¹⁸ CDS, t. 24, s. 134, nr 16, s. 194, nr 177.

¹⁹ CDS, t. 24, s. 194, nr 195.

²⁰ *Ibidem*, s. 135, nr 22.

²¹ *Ibidem*, s. 136, nr 31.

1605 – Samuel Rothe
1608 – Abraham Scholtz
1610 – Walentin Fuchs
1611 – Abraham Scholtz
1614 – Joachim Müller
1620 – Samuel Rothe
1622 – Samuel Rothe
1625 – Joachim Müller²²
1626 – Paul Becker
1630 – Christoph Nicius
1635 – Bartholomeus Psichholz
1643 – Paul Becker
1647 – Paul Becker
1647 – Adam Schönborn
1652 – Christoph Franke
1659 – Christoph Adalbert Keller
1662 – Johann Georg Feiertag
1669 – Franz Alexander Keller²³
1699 – Johann Georg Feiertag
1725 – Siegmund Riessmann
1731 – Johann Franz Lange
1737 – Johann Christian Wirth
1741 – Sebastian Ignatius Wolfgeil – burmistrz po przejściu miasta przez Prusy

Dokument nr 1

14 marca 1510 r. (Ołomuniec) – Król Czech i Węgier Władysław Jagiellończyk²⁴

My Władysław z Bożej łaski Węgier, Czech, Dalmacji i Chorwacji król, margraf Moraw, książę lützenburski i śląski etc. Czynimy wiadomym wszystkim, którzy ów list słyszą lub widzą czytany, że wydajemy naszym drogim poddanym rajcom naszego miasta Koźuchowa w naszym księstwie głogowskim leżącego, którzy skarżyli się nam na uciążliwości i krzywdy jakie dotąd znosili od poprzedników, zwłaszcza w zakresie wyboru rady wójtowskiej i innych urzędników wspomnianego miasta, także tegoż sądu okolicznych przedmieściach i wsiach i dlatego prosili nas pilnie i żarliwie o decyzje, które polepszą ich wspólny los i wsparcie ich próśb, na co łaskawie przystaliśmy. Dlatego też przyjrzelśmy się ich żarliwej prośbie, mając też na

²² Zmarł 12 sierpnia 1625 r. i pochowany został przed głównym ołtarzem w kościele parafialnym. G. Förster, *op. cit.*, s. 107.

²³ Wg F.A. Zimmermana (s. 125) pełnił funkcję burmistrza do 1741 r.

²⁴ Oryginał dokumentu przechowywany w APW, Depozyt..., nr 17. Publikowany w: G. Förster, *op. cit.*, s. 50-51. Tłumaczenie Adam Górski.

względzie ich wierną nam służbę. I dlatego nadajemy i użyczamy im na mocy niniejszego listu z mocy króla, szczególnie zaś prawnego, zwierzchniego księcia śląskiego, że wspomniani w nadchodzących latach burmistrza, całą radę, wójta i 10 mistrzów cechowych i starszych według potrzeby a także wygodnych (potrzebnych) dla miasta wybierać, wskazywać i osadzać mogą. Niniejszym także naszą łaską nadajemy i użyczamy im prawo do sprawowania górnego i dolnego sądu w naszym imieniu pilnie i według potrzeby we wspomnianym mieście ale także każdy sąd przywracam szczególnie w Podbrzeziu Górnym i Dolnym, przedmieściach i innych wsiach okolicznych, co niniejszym przekazujemy do rąk w celu ochrony i opieki co mieć mogą i powinni bez przeszkód ze strony naszej, naszych potomnych i możnych. Dla potwierdzenia do dokumentu przywieszamy naszą królewską pieczęć. Dano w Ołomuńcu, w czwartek po Lateranie. Roku Chrystusowego 1510, panowania na Węgrzech roku dwudziestego, a w Czechach trzydziestego dziewiątego.

Dokument nr 2

6 czerwca 1511 r. (Buda) - Król Czech i Węgier Władysław Jagiellończyk²⁵

My Władysław z Bożej łaski Węgier, Czech, Dalmacji i Chorwacji król, margraf Moraw, książę lützenburski i śląski, margraf Łużyc czynimy wszystkim wiadomym. Po tym jak nasi szczególnie umiłowani wierni rajcy, obywatele i mieszkańcy naszego śląskiego księstwa z Kozuchowa z królewskiej mocy i woli na ich pokorną i żarliwą prośbę uwalniamy, nadajemy i ułaskawiamy, zatem zarządzamy na wieczne czasy, że górny i dolny sąd pożytkować, posiadać, utrzymywać i używać według własnych potrzeb mogą i powinni, także radnych tak samo wskazywać i osadzać we wszystkim według brzmienia i zawartości wszystkich i każdego punktu, klauzuli i artykuł naszego królewskiego listu któryż wydajemy.

Dlatego chcemy i rozkazujemy niniejszym wszystkim i każdemu naszym urzędnikom, poddanym, krajanom, szczególnie naszego śląskiego księstwa głogowskiego, że każdy kto to widzi, lub został o tym uwiadomiony, iż naszym drogim poddanym wskazany akt naszej królewskiej wolności i łaski do ręki wręczamy do ochrony i zachowania, i upominamy aby według niego Rada, ławnicy i pozostali czynić powinni. I ułaskawiamy dalej niniejszym z królewskiej mocy, szczególnie mając tutaj na myśli dobro naszych drogich poddanych, że po wieczne czasy nikt z tego powodu nie może żadnych praw ani odpowiedzialności dochodzić, lecz co stwierdza się w tym liście niezłomnie się tego trzymać i przestrzegać, bez przeszkód ze strony naszej i naszych potomnych. Do dokumentu zawieszamy naszą królewską pieczęć, dano do wygotowania w piątek po Bonifacym świętym męczenniku w roku 1511, naszego panowania na Węgrzech roku dwudziestym pierwszym, a w Czechach roku czterdziestym.

²⁵ Oryginał dokumentu przechowywany w APW, Depozyt..., nr 18. Publikowany w: G. Förster, op. cit., s. 51-52. Tłumaczenie Adam Górski.